

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott**Tid:** Torsdagen den 12 november 2020 kl. 09:00-11.00**Plats:** Stigen**Beslutande:** Charlotta Westerlund (S)
Solveig Granberg (C)
Ari Leinonen (S) (tjg. ers) distansdeltagande
Mehrana Bassami (S) distansdeltagande
Madelene Nord (M) distansdeltagande
Ellen Ström (V) distansdeltagande
Ulrik Berg (M) (tjg. ers) distansdeltagande**Övriga deltagare:** Se sidan två**Utses att justera:** Solveig Granberg**Sekreterare:** §§ 39-46
Tordleif Hansson**Ordförande:**
Charlotta Westerlund (S)**Justerare:**
Solveig Granberg (C)

BEVIS**Justerat protokoll har offentliggjorts genom anslag**

Organ: Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Sammanträdesdatum: 2020-11-12

Anslaget har satts upp:

Anslaget tas ner:

Förvaringsplats: kommunledningsstaben

Underskrift:
Tordleif Hansson

Övriga deltagare

Ej tjänstgörande ersättare

Maria Myrstener (V) distansdeltagande

Alice Nikmanesh (MP) distansdeltagande

Fredrik Rönn (C) distansdeltagande

Tjänstemän

Linda Gustafsson, övergripande planering

Annika Dalén, övergripande planering

Ebba Almqvist, praktikant

§ 39

Diarienum: KS-2020/00725

JUSK yttrande remiss Medborgarlöften 2021-2022**Beslut****Jämställdhetsutskottet beslutar****att anta förslag till remissyttrande****Ärendebeskrivning**

Med syftet att uppnå ett effektivare brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete har Umeå Kommun i samverkan med polisen arbetat fram medborgarlöften. Målet är att arbetet med dessa ska bygga förtroende samt engagera och involvera medborgare tillsammans med lokalsamhällets aktörer. En del löften föreslås bli kvar från föregående år, några tillkommer och andra tas bort. Löfterna delas in i tre kategorier: Mer tillgänglig polis, Öka trygghet och minska brottslighet och Trygg trafikmiljö.

Förslagen till medborgarlöfterna strävar även efter samverkan mellan förvaltningar inom kommunen och polisen så väl som medborgare och civilsamhälle. Att aktivt inkludera medborgarna är någonting som ur demokratisk synpunkt uppmuntras.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Kommunfullmäktige antog i mars 2020 Umeå kommuns gemensamma handlingsplan mot våld. Ett av de två övergripande målen är att öka kunskapen kring våld hos yrkesverksamma i kommunen för att öka tidigt upptäckt, erbjuda tidiga stöd- och hjälpinsatser samt minska mörkertalen. Jämställdhetsutskottet ställer sig därför frågande till att det tidigare medborgarlöftet *”Umeå kommun och polisen lovar att bidra till ökad kunskap hos medarbetare inom respektive verksamhet om hur man kan upptäcka och motverka våld i nära relationer”*, tagits bort i de föreslagna nya medborgarlöfterna. UmeBrå har ett samordningsuppdrag kring att förebygga våld i Umeå kommun, och är samordnare för såväl arbetet med handlingsplanen som arbetet med medborgarlöften.

Jämställdhetsutskottet anser att arbeta för att yrkesverksamma inom kommunen som våldsutsatta möter ska ha kunskap i frågorna är en viktig del i arbetet och skapar en röd tråd mellan de olika styrdokumenterna som det våldsförebyggande arbetet har att förhålla sig till.

I kategorin "Öka trygghet och minska brottslighet" anser jämställdhetsutskottet att ordvalen i löftesformuleringarna bör ses över. Formuleringarna "lovar att verka för", "lovar att vidta åtgärder mot", samt "lovar att göra sitt yttersta för" bjuder in till olika värdering. Jämställdhetsutskottet föreslår därför att samtliga löften formuleras enhetligt, exempelvis "lovar att verka för".

De tre kategorierna av löften har olika grad av detaljeringsnivå. Löftena i kategorin "Trygg trafikmiljö" innehåller konkreta aktiviteter medan löftena i de två första kategorierna formuleras mer generellt. Jämställdhetsutskottet efterfrågar mer specifika insatser även under dessa kategorier.

Beslutsunderlag

Medborgarlöften för 2021–2022, remissversion

Beredningsansvariga

Annika Dalén

Linda Gustafsson

Beslutet ska skickas till

Umebrå: umeabra@umea.se

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Ellen Ström (V) tilläggsyrkande: formulera ett mål utifrån arbetet som Rättighetscentrum gör angående rasism.

Charlotta Westerlund (S) enligt tjänsteskrivelsen

Propositionsordning som godkänns

Ordförandens förslag mot Ellen Ströms yrkande. Jämställdhetsutskottet beslutar enligt ordförandens förslag.

§ 40

Diarienum: KS-2020/00499

JUSK yttrande motion 15/2020: Upphandla städ- och verksamhetservice**Beslut****Jämställdhetsutskottet beslutar****att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen****Ärendebeskrivning**

Anders Norqvist (L) yrkar i Motion 15/2020:

- Att städverksamheten inom Umeå Kommun ska konkurrensutsättas för att ge extern utförare möjligheten att bedriva den verksamheten.
- Att verksamhetservice inklusive driften av restaurang Översten och Ryttmästarens konferens ska konkurrensutsättas för att ge extern utförare möjlighet att bedriva den verksamheten.

Tekniska nämnden har yttrat sig på motionen och föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen. Motionären menar att både städ- och verksamhetservice med fördel skulle kunna läggas ut på externa utförare för att kommunen inte ska konkurrera med privata utförare inom de verksamheter som idag bedrivs av kommunen inom städservice samt restaurang- och konferensverksamhet. Tekniska nämnden framhåller i sitt yttrande att inga lagliga hinder finns för kommunen att hantera sina egna behov i egen regi, även om marknadsaktörer finns.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Att goda villkor och arbetsförhållanden gäller inom städbranschen är en jämställdhetsfråga. Städ- och lokalvård är alltså tydligt kvinnodominerade yrken. 2018 var det i Sverige 73 % kvinnor som jobbade inom städ enligt SCB:s yrkesregister med yrkesstatistik, och inom Umeå Kommuns verksamheter visar lönesammanställningen från 2019 att andelen kvinnor inom gruppen lokalvårdare uppgick till 79,4%. Det är dessutom en bransch

som präglas av deltid- och visstidsanställning. Färre arbetade timmar ger en lägre inkomst, vilket i sin tur påverkar såväl ersättning vid eventuell föräldraledighet och arbetslöshetsbidrag som den framtida pensionen. Deltid kan vara ofrivillig och det är enligt Arbetsmiljöverket betydligt fler kvinnor än män som är undersysselsatta, det vill säga arbetar mindre tid än de önskar eller behöver, för att få livspusslet att gå ihop. För Umeå kommun gäller att innan maj 2021 ska samtliga tillsvidareanställda fått erbjudande om heltid.

2019 gjorde Upphandlingsmyndigheten en riskbedömning för oskäliga arbetsvillkor inom städtjänster. Genom en sammanställning av information och observationer från myndigheter och arbetsmarknadens parter bedömer de att det finns en risk för oskäliga arbetsvillkor vid utförande av städtjänster i upphandlade kontrakt. De indikatorer som ligger till grund för analysen har varit till exempel att det är svårt att utföra systematiskt arbetsmiljöarbete eftersom mycket av arbetet utförs på kvällar. De visar även på att skälig lön har varit ett problem. Enligt Arbetsmiljöverkets undersökning om osund konkurrens inom städbranschen 2017 svarade 33 % av arbetsgivarna att det är vanligt att det betalas ut lägre löner är marknadsmässiga inom branschen. Andra indikatorer som ligger till grund för bedömningen är att det är en bransch med relativt låg kollektivavtalsäckning, att det inom branschen är en stor andel migrantarbetare och en frekvent användning av underleverantörer, samt särskilda skattemässiga regleringar som ökar risken för skattebrott.

I sitt yttrande lyfter Tekniska nämnden att kommunen tidigare haft delar av städverksamheten utlagd på entreprenad. På grund av stort missnöje hos verksamheterna, valde kommunen att avsluta entreprenaden vid avtalstidens slut och återgå till städning i egen regi via städ- och verksamhetsservice. I nuläget finns ett system där den utförda lokalvården mäts kontinuerligt i nära samarbete med kommunens olika verksamheter. De servicenivåer som hålls är politiskt beslutade, vilket innebär att alla verksamheter i kommunen idag har en likställd lokalvård. Utöver detta har städ- och verksamhetsservice ett av kommunens högsta nöjdmedarbetarindex vilket är 5,2 av 6 möjliga.

De personer som städar i kommunal regi är personer som dagligen vistas på förskolor, skolor, arbetsplatser och boenden. Alla verksamheter inom kommunen har att förhålla sig till och arbeta efter kommunens övergripande mål, bland annat om jämställdhet. Att kommunen har god inblick i, och direkt inflytande över arbetstider, löner och arbetsförhållanden skapar trygghet både för den anställda och för de som tar del av tjänsten.

Beslutet om att bedriva verksamheten på Översten och konferenscentret Ryttmästaren i egen regi följdes upp med en rapport år 2016. Restaurang Översten hade då ökat sin omsättning och gått från minusresultat till ett överskott. Därtill hade verksamheten efter det att man fått tillgång till ändamålsenliga lokaler, kunnat utöka sitt utbud och aktiviteter kopplade till kommunens övriga verksamheter. Utvärderingen visar även att arbetet med arbetsförmedlingen och funktionshinderomsorgen utvecklats på ett positivt sätt. Vilket innebär att kommunen här kan stötta de som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Beslutsunderlag

Motion 15/2020

Tekniska nämndens yttrande

Utvärderingsrapport för restaurang Översten

Beredningsansvariga

Annika Dalén

Linda Gustafsson

Beslutet ska skickas till

Motionären

Personalnämnden

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Madelene Nord (M), Ulrik Berg (M) och Solveig Granberg (C) yrkar bifall till motionen

Charlotta Westerlund (S) bifall till tjänsteskrivelsens förslag

Propositionsordning som godkänns

Ordförande ställer avslag mot bifall till motionen. Jämställdhetsutskottet beslutar att avslå motionen. Votering begärs.

Voteringsproposition

Ja-röst för avslag.

Nej-röst för bifall.

Omröstningsresultat

Charlotta Westerlund (S)	Ja
Solveig Granberg (C)	Nej
Ari Leinonen (S)	Ja
Mehrana Bassami (S)	Ja
Madelene Nord (M)	Nej
Ellen Ström (V)	Ja
Ulrik Berg (M)	Nej

Med fyra ja-röster mot tre nej-röster beslutar jämställdhetsutskottet att avslå motionen.

§ 41

Diarienum: KS-2020/00467

JUSK yttrande motion 11/2020: Gratis mensskydd till unga**Beslut****Jämställdhetsutskottet beslutar****att anse motionen besvarad**

Reservation: Ulrik Berg (M), Madelene Nord (M) och Solveig Granberg (C) reserverar sig mot beslutet.

Ärendebeskrivning

I motion 11/2020 yrkar Vänsterpartiet att:

- Umeå Kommun utreder hur man kan erbjuda elever i grundskolan och gymnasium kostnadsfri utdelning av mensskydd.

Både för- och grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har yttrat sig och föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Vänsterpartiet vill att verksamhet startas för att erbjuda elever i grundskolan och gymnasium kostnadsfri utdelning av mensskydd och benämner mens som en biologiskt orättvis könsfråga. Förslaget bör enligt motionärerna ses som en del av Vänsterpartiets engagemang mot barnfattigdom och en satsning på ungas psykiska- och fysiska hälsa. För- och grundskolenämndens samt gymnasienämndens yttranden hänvisar till att planen för hur förslaget ska finansieras är oklart och att det inte går att genomföra med befintliga resurser. Dessutom menar de att trots att förslaget i sig är positivt, så ligger det inte i linje med elevhälsans uppdrag enligt skollagen.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Diskussionen om gratis mensskydd har lyfts så väl i riksdagen (motion 2004/05:So489 och 2016/17:2762) som i flera kommuner och har initierats

av olika partier de senaste åren. Frågeställningarna handlar i huvudsak om huruvida det är skolor, ungdomsmottagningar, regionen eller andra offentliga miljöer som fritidsgårdar som ska ombesörja utdelningen av eventuella mensskydd. Gratis mensskydd har också diskuterats i relation till exempelvis fria preventivmedel, blöjor på förskolor och andra hygienartiklar. Umeå kommunfullmäktige har tidigare tagit ställning till en motion angående gratis mensskydd till unga. I den motionen från 2018 föreslogs att kommunen startar en verksamhet som erbjuder elever upp till 22 år att via besök hos skolsjuksköterska eller kurator få kostnadsfri utdelning av mensskydd. Kommunfullmäktige beslutade då att avslå motionen.

EU beslutade 2016 att medlemsländerna själva får reglera momsens på hygienartiklar. Sedan dess har flera länder inom EU sänkt skatten på mensskydd, medan Sverige har 25 procent moms på hygienartiklar inklusive mensskydd. Vissa affärskedjor och apotek, som Apotek Hjärtat, har dock på eget initiativ sänkt priset på mensskydd med motsvarande 25 procent moms. Per månad betalar unga tjejer idag ungefär 80 kronor på mensskydd. Till detta får många lägga till kostnader för extra tvätt, värktabletter och eventuell frånvaro från skola och arbete.

Österåkers kommun har efter ett initiativ från kommunstyrelsens ordförande Michaela Fletcher (M) gratis utdelning av mensskydd till unga mellan 12 och 23 år sedan 2018. Inom ramen för initiativet, som hade en initial budget på 800 000 kronor det första året, anställdes en kurator och en barnmorska för att förebygga psykisk ohälsa. Såväl menskoppar som engångsskydd har köpts in för utdelning. I Österåker är den verksamhet som främst delar ut mensskydden ungdomsmottagningen och kommunen tilldelades 2019 pris i kategorin årets nytänkande ungdomsmottagning av Föreningen för Sveriges ungdomsmottagningar, FSUM, med följande motivering:

"Genom att dela ut gratis mensskydd har Åkersberga ungdomsmottagning lyft fram mensfrågan i ljuset och kraftigt stärkt det förebyggande arbetet mot endometrios och behandling av menstruella problem. Detta går i såväl ungdomsmottagningarnas anda som i jämställdhetens tecken. Arbetssättet har minskat många års lidande för många tjejer genom att betydligt fler

och yngre tjejer upptäcker ungdomsmottagningen och söker hjälp för sina mensproblem. Det har även lyft mensfrågan ut i samhället och tagit in mens i såväl politiska diskussioner som i media. Metoden har nu spritt sig till andra ungdomsmottagningar runt om i landet.”

I Österåker är den verksamhet som främst delar ut mensskydden ungdomsmottagningen. Umeå kommun tillhandahåller idag i sina kommunala grund- och gymnasieskolor mensskydd. Detta innebär inte att en viss ranson av mensskydd delas ut till samtliga elever med mens för att täcka behov även på fritiden, men mensskydd finns tillgängliga på samtliga skolor och utdelas gratis av skolsköterska eller motsvarande vid behov under skoltid.

Beslutsunderlag

Motion 11/2020

För-och grundskolenämndens yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande

Beredningsansvariga

Annika Dalén

Linda Gustafsson

Beslutet ska skickas till

Motionären

För- och grundskolenämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Madelene Nord (M) och **Solveig Granberg (C)** yrkar avslag till motionen

Ellen Ström (V) yrkar bifall till motionen

Charlotta Westerlund (S) bifall till tjänsteskrivelsens förslag (besvarad)

Propositionsordning som godkänns

Ordförande ställer bifall till tjänsteskrivelsens förslag mot bifall till motionen och avslag till motionen. Jämställdhetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag (motionen avses besvarad).

§ 42

Diarienum: KS-2020/00327

JUSK yttrande motion 5/2020: Värde-diskriminering inte värdigt Umeå

Beslut

Jämställdhetsutskottet beslutar

att anse motionen besvarad

Reservation: Ellen Ström (V) reserverar sig mot beslutet

Ärendebeskrivning

I motion 5/2020 yrkar Vänsterpartiet att:

- Personalnämnden får i uppdrag att ta fram ett underlag för hur omfattande den lönemässiga värde-diskrimineringen är i Umeå kommun.
- Personalnämnden får i uppdrag att, i samverkan med berörda fackförbund, arbeta fram en strategi för att komma till rätta med denna värde-diskriminering inom kommunen.
- Att de två utredningsuppdragen ingår som en angelägen del i det vi kallar Gender budgeting

Personalnämnden har yttrat sig på motionen och föreslår att den bör anses besvarad.

Motionärerna menar att löneskillnader systematiskt återfinns mellan olika yrkeskategorier i Umeå kommun. Ju större andel kvinnor inom ett yrke, desto lägre lön. Detta benämns som en strukturell och systematisk värde-diskriminering som ger sig uttryck i underbetalda kvinnodominerade yrken. Någonting som motionärerna uttrycker att kommunen måste ta på allvar. Personalnämnden menar i sitt yttrande att en jämställd lönefördelning redan är högt prioriterad inom kommunen och att det framför allt är inom budgetprocessen som politiken har en viktig roll att diskutera löneutrymme och prioriteringar och avsätta medel.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Utifrån lönekartläggningen 2019 konstaterar Personalnämnden att det i 55 av sammantaget 85 grupperingar är så att kvinnor tjänar mer än män. Samtidigt lyfter motionärerna att statistiken som är grupperad i jämförbara yrken, där man tittar på skillnader i lön mellan mans- och kvinnodominerade yrken, visar att kvinnodominerade yrken i regel är sämre betalda än manliga. I motionen lyfts vårdbiträden i äldreomsorgen som ett yrke som särskilt sticker ut där 65% av de anställda är kvinnor som har bland de lägsta lönerna i landet.

Jämförbara, likvärdiga arbeten grupperas utifrån sex indikatorer i Umeå kommuns kartläggning. Dessa är utbildningsnivå, erfarenhet (antal år som krävs i yrket vid anställning), arbetets ansvar (för verksamhet, människor och immateriella tillgångar), arbetets komplexitet, arbetets fysiska krav samt arbetets psykiska krav. De arbeten som ligger inom samma poängintervall jämförs sedan med varandra. Om det efter denna utvärdering finns ett icke kvinnodominerat arbete med lägre krav men med högre lön än ett kvinnodominerat arbete ska detta kunna förklaras. Lönekartläggningen 2019 nämner som sakliga förklaringar exempelvis marknadsfaktorer (till exempel att det finns en tradition inom hantverkaryrken att lönen är relativt hög, eller att ett visst arbete tillhör bristyrken), individuella skillnader individuella skillnader (enskilda medarbetare som kan öka medellönen), samt arbetets karaktär.

I grupperingen av likvärdiga arbeten identifieras till exempel barnskötare som likvärdigt med park-/idrottsplats-/anläggningsarbetare och bibliotekarie som likvärdigt med bland annat hantverkare. I båda fall har dessa kvinnodominerade yrken lägre lön. Vad gäller barnskötare förklaras skillnaden med att det är en grupp med både utbildade och utbildade yrkesutövare, och en analys ska göras för utbildade barnskötare. Gruppen ska särskilt bevakas inför löneöversyn 2020, tillsammans med 8 andra kvinnodominerade yrkesgrupper; undersköterskor, arbetsterapeuter, fysioterapeuter, kuratorer, socionomer, enhets- och verksamhetschefer inom individ- och familjenämnden och äldrenämnden, samt biståndsbedömare. När det gäller bibliotekarier, en grupp som har en andel kvinnor på 82,1%, ligger lönerna på 97,8% av hantverkarnas medellöner, en

grupp som har en andel kvinnor på 3,8%, med förklaringen att marknadsfaktorer placerar bibliotekarier i lönemässigt underläge.

Umeå kommun gör ett aktivt arbete med att föra könsuppdelad statistik och analysera denna. Det är dock inte helt tydligt på vilket sätt de sex indikatorerna poängsätts och hur dessa indikatorer vägs mot varandra för att gruppera vad som benämns som likvärdiga arbeten. Kraven för att bli bibliotekarie innefattar till exempel en högskoleexamen på 4 år, medan en hantverkare kan klara sig med en yrkesförberedande gymnasieexamen. Jämställdhetsutskottet ser därför positivt på den generella frågeställningen i motionen kring hur arbete värderas i relation till vilka yrken som traditionellt varit kvinno- respektive mansdominerade.

Motionärerna yrkar på att de i motionen föreslagna utredningsuppdragen ingår som en angelägen del i gender budgeting, det vill säga tillämpningen av principen om jämställdhetsintegrering i budgetförfarandet, vilket innebär att utvärdera om de jämställdhetspolitiska målen översatts till budgetmässiga beslut. I den nyli1gen antagna budgeten för 2021 uppdras kommunstyrelsen att ta fram en modell för hur kommunens budgetprocess och budget ska genomsyras av gender budgeting (jämställd budgetering), inom ramen för vilken jämställdhetsutskottet ser att dessa utredningsuppdrag skulle passa in.

Beslutsunderlag

Motion 5/2020

Personalnämndens yttrande

Rapport lönekartläggning 2019

Statistik lönekartläggning 2019

Beredningsansvariga

Annika Dalén

Linda Gustafsson

Beslutet ska skickas till

Motionären

Personalnämnden

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Charlotta Westerlund (S), Madelene Nord (M), Ulrik Berg (M), Ari Leinonen (S) och **Solveig Granberg (C)** yrkar att motionen ska anses besvarad.

Ellen Ström (V) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning som godkänns

Ordförande ställer anses besvarad mot bifall till motionen.

Jämställdhetsutskottet beslutar att motionen anses besvarad.

Informationsärenden

§ 43

Diariernr: KS-2019/00188

Ärenden i kommunfullmäktige 2020, andra och tredje kvartalet

Beslut

Jämställdhetsutskottet har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Genomgång av beslut fattade i kommunfullmäktige under andra och tredje kvartalet 2020 med fokus på förekomst/frånvaro av jämställdhetsanalys.

Uppföljningen görs av motioner samt kommunövergripande strategier, program och policys.

Beslutsunderlag

Ärenden i KF kvartal 2&3 2020

Beredningsansvariga

Annika Dalén

§ 44

Diariernr:

Skrift jämställdhetsarbete 30 år

Beslut

Jämställdhetsutskottet har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Skriften är nu klar och kommer att skickas till utskottets samtliga ledamöter och ersättare.

Beslutsunderlag

Beredningsansvariga

Annika Dalén

§ 45

Diariernr:

Uppdrag gender budgeting

Beslut

Jämställdhetsutskottet har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Utskottet får en lägesuppdatering kring arbetet med gender budgeting. För närvarande håller en rapport på att färdigställas. Den kommer att vara klar innan årsskiftet och lämnas då över till ekonomifunktionen.

Beslutsunderlag

Beredningsansvariga

Annika Dalén

§ 46

Diariernr:

Fritidsgårdar och jämställdhetsarbete

Beslut

Jämställdhetsutskottet har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

Utskottet ser det som mycket angeläget att skapa en dialog med fritidsförvaltningen kring jämställdhetsarbetet inom ungdomsverksamheten. Representanter för fritidsförvaltningen kommer att bjudas in till ett kommande sammanträde.

Beslutsunderlag

Beredningsansvariga

Annika Dalén